

MAGYAR ARIÓN

Tanulmányok
Pálóczi Horváth Ádám műveiről

Szerkesztők

CSÖRSZ RUMEN ISTVÁN

HEGEDÜS BÉLA

Budapest

rec.iti

2011

A

*Magyar Arión – Tudományos tanácskozás Pálóczi Horváth Ádám
születésének 250. évfordulóján*
(Budapest, 2010. október 20–21.)
támogatói

MTA Irodalomtudományi Intézet
Óbudai Társaskör

A borítón látható portré Pálóczi Horváth Ádámot harmincéves korában ábrázolja. A színezett metszet alapjául szolgáló, mára elkallódott festmény „Erdélyi fi Kóré Zsigmond festette 1791”. A metszetet Kazinczy Ferenc készítette el, s a *Psychologia* címlapelőzékéként jelent meg 1792-ben. A talapzaton olvasható Ovidius-idézet (*Fasti* II, 93):

Nomen Arionum Siculas impleverat urbes,
Captaque erat lyricis Ausonis ora sonis.

Híre betölti a városokat szikuloknak a földjén,
s zengő lantjának rabja Itália is...

(Gaál László fordítása)

A borító a csurgói Református Gimnázium könyvtárának példánya alapján készült, amely az író sógora, Sárközy István névbejegyzését őrzi
Forrás: <http://www.csokonai-csurgo.sulinet.hu/sarkozy/kepek/33.jpg>

© Szerzők, 2011.

ISBN 978-963-7341-91-5
ISBN 978-963-7341-92-2 (pdf)

Kiadja a rec.iti, az MTA Irodalomtudományi Intézetének recenziós portálja
<http://rec.iti.mta.hu/rec.iti>

Tördelés, képszerkesztés, borítóterv: Szilágyi N. Zsuzsa, Csörsz Rumen István

VOIGT VILMOS

Figyelem: RUI 8° 47!

Egy Nemzeti közmondást örökre meg-hagyni halni, nagyobb kár mint mikor a' Hódoltató Tábor egy ágyút el-veszt (VIIr)

Mind irodalomtörténészeink, mind folkloristáink gyakran emlegették Pálóczi Horváth Ádám sokoldalúságát. Többször utaltak arra is, hogy a maga tudásából és más forrásokból összeállította a magyar közmondások egy jelentős gyűjteményét, amely azonban nyomtatásban mégsem jelent meg. Ezek a rövid hivatkozások általában pontosak (olykor apróbb pontatlanságokkal és tévedésekkel), és voltaképpen Tolnai Vilmos egy évszázaddal ezelőtti áttekintéséből származnak, amely a tudós akadémiai székfoglalójaként csakhamar megjelent.¹ Ebben a kutatástörténeti rész 23. pontjában körülbelül egy nyomtatott lapot szentel Pálóczi Horváthnak, és bemutatja a Magyar Tudományos Akadémia kéziratárában *M. Irod. Régibb és újabb Írók 8. r. 47* számon megtalálható („Példabeszédek” című) művet.

Már Tolnai elmondta, hogy ezen a leltári számon voltaképpen három kéziratot fűztek egybe (mérete 12,2×19 cm). Az első egy kiadásra készített tisztázatot:

*Ezer-hat-száz
Példa-beszédek
és rész szerént
egyenes értelmű hathatós
Jeles-Mondások*

címmel, 130 lapon, a kezdőszavak legszorosabb értelemben vett ábécérendjében hozza a közmondásokat. Néhány példán is láthatjuk, hogyan kezdődik és tagolódik a gyűjtemény:

A' béka-virág nem rósa. (a)
A' betegség font-számra jön, lat számra hagy el.
A' bolondot ha mozsárba is törik, tsak bolond. (b)
Addig nyújtózz, míg a lepedőd ér. (d)

1 TOLNAI Vilmos. *A szólásokról: Adalék a szóláshasonlatok, szólásmódok és közmondások elméletéhez*, Bp., Magyar Nyelvtudományi Társaság, 1910 (A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai, 12).

A zárójelbe tett betűk a lapalji magyarázatokra utalnak, amelyek forrásadatokat, párhuzamokat, olykor tárgyi magyarázatokat adnak:

a Görögül és Deákul *Hieracinum*, *Hieracia* van Pliniusnál *Hist. nat. L. 20. c. 7.*

[*Historia Naturalis*, 20. könyv, 7. fejezet]

d Beniczki Péter így mondja: akkor kezdesz fázni, mikor fogsz nyújtózni killyebb killyebb rövid leplednél.²

Ehhez a közmondásjegyzékhez a 81–94. lapokon kiegészítés olvasható (A–Zs betűkbe csoportosítva). A 94. laptól néhány általános megjegyzés következik, közte a 101–103. lapokon a szólásszerű ikerszavak bemutatását találjuk. A 104. laptól kezdve *Bölcs Salamon Példabeszédek könyvéből a nevezetesebb mondások: magyar hangon* címmel egy-egy szöveghez további párhuzamokat idéz. Ugyanígy jár el a 122. laptól *Jób könyvéből egynehány Példabeszéd és jeles nyomós mondás* címmel következő részben. Ezután (124–130.) egy kommentált felsorolás keretében antik auktorok néhány bölcs mondását veszi sorba – természetesen mind magyarul.

A második kézirat (az újraszámozott) 1–40. lapokon, ugyancsak ábécé-sorrendben hozza az előző jegyzékkel voltaképpen azonos közmondásokat. A 41–52. lapokon általános magyarázatok találhatók, ezek között szó esik a sajátos magyar nyelvi formákról („szójárás”, *idiomatismus*). Itt is olvashatók Bölcs Salamon példabeszédei (59–74.) meg az antik auktorok bölcs mondásai (74–80.). Ez is tisztázat, de elég sok további, sorközi és lapszéli kiegészítéssel.

Mindezek után a kolligátum végén van egy harmadik szólásjegyzék is; ez munkapéldány lehetett, folytonos használatra, bővítésre utaló betoldásokkal. Az első 24 lapon itt is ábécérendben jönnek a közmondások. Ezután (25–28.) régi és új példákat találunk.

A most egybekötött kézirat I. lapján a fentebb már idézett cím alatt a *HAmp* aláírás és egy, mottónak szánt Vergilius-idézet (*Tunc egomet tumulum Rhaeteo in littore inanem Constitui Verg. Aen. L 6v 503*) található. Ez a szerzőre vonatkoztatva annyit tesz: már élteben – egyelőre üres – síremléket emel magának. Baróti Szabó Dávid fordításában: *Akkor ezen kezeimmel üres sírhalmot emeltem.*

A II. lap egy újabb címlap:

*Ezer-nyolcszáz-tizenkilencz
Magyar Pelda-Beszédek,
rövid nyomós és köz
Mondások.
Mellyeket*

2 A szöveg- és jegyzet-példák a kézirat *Ir* lapjáról.

*részint hallásból,
részint régiebb írá-
sokból
öfzve-fzedett
és most közre-botsát
némelly jegyzésekkel és tóldalékokkal
1819-dik
Eszteendőben.*

Ennek aláírása: *Horváth Ádám*. Ezt követi a III. lapon az ajánlás, amely a

*Nagy Méltóságú
és Főtisztelendő
Perlaki Somogyi Leopold
úrnak
Szombathelyi Megyés
Püspöknek*

*D. D. D.
a' Szerző
Horváth Ádámmp*

formával kezdődik, majd a mű célját és megszületését mutatja be (a IV–V. lapon). Ezt követi a datálás: *Petri-Keresztúrbán 5a Mai 1819. alázatos szolgálja Horváth Ádám*.

A VI–VIII. lapokon *Az olvasóhoz* című tájékoztató szöveg olvasható, amely a közlés módját és problémáit mutatja be. Ennek a végén is *5a Mai 1819 H. A.* aláírás található. Ezt egy azonosan *Az olvasóhoz* című másik szöveg követi (a XV–XVII. lapon). Ennek befejezése (XVIr) a következő:

Vedd hát jó neven hazafi Barátom! ezt a keveset, és ha az én 1816-közmondásimat négy ezerre (: de valóságos Magyar hangúkra) szaporítod, mint történt az Erasmuséival ; azzal is vígabban élem hátra lévő Napjaimat. Írtam Petri Keresztúrbán Julius 22diki 1815 Horváth Ádámmp.

A három közmondásgyűjtemény, két bevezető szöveg és egyéb apró megjegyzések alapján már Tolnai azt állapította meg, hogy Pálóczi Horváth felnőtt emberként állította össze a gyermekkorában ismert, az iskolában tanult, majd írott forrásokból kiegészített közmondásgyűjteményét. Először mintegy 800 szöveget gyűjtött össze, mint maga Erasmus, akinek első gyűjteményében is csak ennyi példa volt. Majd 1600, 1815-re pedig már több mint 1800 adatot állított össze, amihez nemcsak Beniczky Péter *Magyar Rithmusok* című könyvét (1664), hanem Szenci Molnár Albert és Páriz Pápai Ferenc szótárait is felhasználta. (Mint ismer-

retes, Szenci Molnár először szótárának 1611-es hanai, majd 1621-es heidelbergi kiadásában, mintegy függelékként közölt magyar proverbiumokat, mégpedig Baranyai Decsi 1598-as nevezetes gyűjteményéből kiindulva.³⁾ Sőt, Sándor István *Magyar Könyvesház* (Győr, 1803) című könyvjegyzékének hivatkozása alapján megszerzi Kovács Pál *Magyar Példa, és Köz Mondási* c. könyvét (Győr 1794). Hogy pontosan melyik évben – nem tudjuk. Úgy vélhetjük, már az ismert közmondások egybeszerkesztése során. Pálóczi Horváth felfogása szerint vannak „rég” közmondások, ezek közül több is az idő folyamán megváltozhat, vagy elfelejtődhet. Vannak olyan közmondások is, amelyek csak egyes vidékeken ismertek, illetve vidékenként eltérnek egymástól. Gyűjteményét úgy tekintette teljesnek, hogy a maga tudását kiegészítette a többiekhez képest eltérő szövegekkel, illetve régi példákkal. Az az ötlete, hogy a Bölcs Salamon példabeszédeiben, Jób könyvében, sőt az antik szerzőknél megtalálható proverbiumok magyar megfelelőit is felsorolja, nem társtalan. (Egyébként „magyar” közmondásgyűjteményeink máig ugyanilyenek: olykor még a források megnevezése nélkül is közölnek bibliai mondásokat, ókori görög bölcsességeket stb.)

Mint tudjuk, Pálóczi Horváth Ádám szülőföldjén, majd a debreceni kollégiumban tanult, onnan visszatért a Dunántúlra, előbb Pápára, majd a Balaton környékére és Zalába. Amikor azt írja, hogy gyermek- és tanulóévei után negyven esztendővel fogott hozzá közmondásgyűjteményének összeállításához, csakugyan az 1800-as évek elejére gondolhatunk. Ekkor készülhetett körülbelül 800 tételes első gyűjteménye. Ehhez később is hozzáírt további adatokat, és így 1815-re gyűjteménye már 1815 tétel körül járt. Ekkor már nyilván a kiadásra is gondolt, majd ez 1819-ben vált határozott tervvé. 1819. májusi előszava egy nyomdakész kéziratot vezet be. A szövegek és az ezekre vonatkozó megjegyzései azonban már 1815-ben nagyjából ugyanígy készen álltak. A kötet legújabb összeállítása után kilenc hónappal (a még csak nem is 60 éves) Pálóczi Horváth Ádám meghalt – nyilván e körülmény is hozzájárult ahhoz, hogy a könyv nem jelent meg és egyáltalán a gyűjtemény meglétéről is elfeledkezzenek. Minthogy Erdélyi János kiváló munkájában, a *Magyar közmondások könyvében* (Pest, 1851) nem említi (minden bizonnyal létezéséről sem tudott), mások sem hivatkoztak rá. Egészen Tolnaiig, aki közölte az azóta többek által idézett, a mottóban általam is megismételt, Pálóczi Horváthra jellemző erőteljes nyilatkozatot. Szemerkenyi Ágnes legutóbb megjelent szólásantológiájában⁴ a források között PHÁ jelzéssel szerepel.

3 A Baranyai Decsi Jánostól Szenci Molnár Albert szótáraiig, majd ezeknek Párizs Pápai Ferenc által kiadott új változataiig terjedő szöveg hagyományról: PACZOLAY Gyula, *Közmondások és szólások Szenci Molnár Albert szótáraiban = Dictionarium 1604: Szenci Molnár Albert szótára (Az Országos Széchényi Könyvtár és a Károli Gáspár Református Egyetem tudományos ülészsaka, 2004. október 29.)*, szerk. SZABÓ András, Bp., Országos Széchényi Könyvtár – Osiris, 2007, 109–141.

4 *Szólások és közmondások*, szerk. SZEMERKENYI Ágnes, Bp., Osiris, 2009 (A magyar nyelv kézikönyvtára, 3).

Dolgozatom legfőbb mondanivalója az, hogy felhívjam kutatóink figyelmét erre az igen értékes kéziratra. Ki kellene adni! Mégpedig kiváló textológiai lehetőségünk is van erre. Az 1819-es változatot kell kiadni: a szövegeket, a lapalji megjegyzéseket, az ajánlást, és *Az olvasóhoz* szóló bevezetést egyaránt. Ehhez képest kellene „modern” jegyzetben hozni az 1815-ös kézirat, illetve a korábbi piszkozat esetleges eltéréseit. Ezek önmagukban nem a korabeli magyar proverbiumok „fejlődését” tükrözik, inkább Pálóczi Horváth szerkesztői módszerét – esetenként.

A több mint másfélezer szöveg önmagában is fontos. Ám még fontosabbá teszi az a körülmény, hogy a kor nagy, Pálóczi Horváthéval összevetendő más magyar közmondásgyűjteményeiből mára több is hozzáférhetővé vált.

Dugonics András (1740–1818) *Magyar Példa Beszédek és jeles mondások* című gyűjteménye már 1820-ban megjelent nyomtatásban, legutóbb pedig hasonló kiadásban⁵ is. A gazdag Dugonics-filológia sokszor foglalkozott e művel. A mostani kiadás utószavában Forgács Tamás is (Tolnai alapján) úgy tudja: először 1792-ben készült el a gyűjtemény, majd ehhez csatolt pótlásokat a szerző. 1800-ban letisztázta, sajtó alá rendezte a kéziratot, amely mégsem jelent meg, csak két évtizeddel később. (Dugonics 1818-ban hunyt el.) A korabeli kiadó, Karácsonyi Krizosztom egy még későbbi, 1810-re datálható kéziratváltozatot használhatott, amely azonban azóta elveszett. Dugonics 12 ezerre becsülte szövegei számát, és az 1810-es kéziratban több (másokkal egyező) szöveget maga húzott ki. Igen érdekes Dugonics 1810-es (akkor nem, de most, a reprint kiadás végén viszont közzétett) *elő-beszéde*: ő is negyven éven át gyűjtötte anyagát; foglalkozik a proverbiumok műfaji elnevezéseivel, a korábbi magyar érdeklődéssel; tud Erasmus munkájáról stb. Ha összevetjük mindezt Horváth bevezetőivel, jól láthatjuk, milyen volt e korban a „parömiológiai” közvélemény, hol fedezhetünk fel ezek között egyéni nézeteket. Az is szerencsés körülmény, hogy Dugonics katolikus pap, vagyis némileg más műveltséggel és ideológiával bír, mint a református Pálóczi Horváth Ádám.⁶

Kovács Pál Rupert (1742–1803) Sopron mellett született, 1763-ban lett bencés. Tanult Bécsben is, 1771-ben doktorált, a következő évtől Pannonhalmán tanít, 1776-tól kezdve pedig Győrött egyházjogot oktatott. Innen 1783-ban vonult nyugalomba, ám a háborús és napóleoni évek további fordulatokat hoztak az ő életébe is. Egyetlen, nyomtatásban megjelent könyve a Pálóczi Horváth által is használt *Kovács Pálnak Magyar Példa' és Köz Mondási* (Győr, 1794). Az 1793-ban (!) kelt *Elől-járó Beszéd* igen rövid tájékoztatást ad a gyűjtemény létrejöttéről. A szerző előbb csak „idő-mulatásból” írt össze szólásokat, majd írott

5 Szeged, Bába, 2009.

6 Igen kiváló magyar folklorisztikai kommentárokat ad: UJVÁRY Zoltán, *Dugonics András példabeszédei: Mondák, anekdoták, szokások*, Debrecen, Debreceni Egyetem Néprajzi Tan-széke, 2009.

művekben is ezek után nézett; fel is sorolja az általa használt kiadványokat. A 3495 tételt tartalmazó gyűjteményben az egyes szólások közlése teljesen rendszertelen. A könyv elején az egyes szövegeknél többször utal latin párhuzamra, ad magyar magyarázatokat is. A kötet végére ezek aránya csökken. Tolnai nagyra értékeli, hogy igen sok, a nép körében ismert szólást vesz fel, és nem hagyta ki a durva szavúakat sem. Pálóczi Horváth Ádám természetesen használta Kovács előszavát is, ám ő a nézeteit már ettől függetlenül kialakíthatta. Érdekes, hogy éppen az illetlen szavak esetében ő óvatosabb, mint a bencés pap Kovács volt. Indokként Pálóczi Horváth a női olvasókat említi. (Köztudott, hogy ő éppen szólásgyűjteménye véglegesítése idején szervezte a főleg nőirókból álló *Göcseji Helikont*.) A gyűjtemény remélhetőleg bekövetkező kiadása során mindvégig használni kell Kovács Pál könyvét; az átvételek és nem-átvételek egyaránt tanulságosak lehetnek. Minthogy Pálóczi Horváth gyűjteménye ábécérendet követ, ez könnyen végbevihető feladat. Az ilyen összevetés természetesen hozzásegíthet Kovács adatainak értelmezéséhez is. Pár éve megjelent a mű hasonmás kiadása⁷ Horváth József és Perger Gyula tanulmányával; köztük az utóbbi írt a közmondásokról. Említi Kovács forrásait, foglalkozik a latin–magyar megfogalmazásokkal, a népi(es) fordulatokkal és szöveg háttérrel, különösképpen a falucsúfoló szövegekkel. Természetesen e megállapítások – reméljük – Kovács gyűjteményének parömiológiai vizsgálatának csak új kezdetét jelentik.

Ugyancsak akadémiai könyvtárunk kéziratárában van Gaal György (1783–1855), Dugonics egyik tanítványa (ez esetben Georg von Gaal) *Sprüchwörterbuch in sechs Sprachen, Deutsch, Lateinisch, Italienisch, Französisch, Englisch und Ungarisch* (Wien, 1830) című könyve, pontosabban ennél jóval teljesebb kézírata. Gaal ugyanis öt kötetben ötezer proverbiumot, illetve gyakran előforduló kifejezést vagy idézetet kívánt közzétenni. Nyomtatásra viszont csak az első kötetet (1008 adattal) készítette el, a többi kötet előmunkálatai egyenetlenek, koránt sem teljesekek. Természetesen a német és magyar példák száma a legnagyobb. Akárcsak más munkáit, ezt is hosszú évek során készítette. Úgy látjuk, leginkább 1822 után foglalkozott ezzel. Gaal is először az általa ismert szólásokat, közmondásokat írta össze, ám a hat nyelv (nem egyforma gazdagságú) adatainak egybevonása más irányba tolta el korpuszának társadalmi hovatartozását, s végül inkább az akkor poliglott (azaz franciául és olaszul is beszélők nagy számban éltek itt) Bécs művelt köreiben ismert proverbiumokat, állandó szófordulatokat, idézeteket, olykor *bon mot*-változatokat tartalmazza. A Gaal-kéziratokról írott eredeti jegyzékben ez B 5. számon így szerepel:

Sprüchwörterbuch in sechs Sprachen enthaltend 4240 deutsche, und die meisten denselben entsprechenden lateinischen, italienischen, französischen, englischen

7 Győr, Győr Megyei Múzeumok Igazgatósága, 2008 (Raritates Jaurienses, 1).

und ungarischen Sprüchwörter, von welchen im Jahre 1830 bei Volke in Wien bereits 1008 im Drucke erschienen sind (...) aus 5 Octavbänden bestehenden Sammlung (...) Registerband in sich schließt.

A különben is elég kaotikus ún. „Gaál-hagyaték” kéziratai⁸ közül ez az akadémiai Kézirattárban *Vegyés 2-r. 31. sz.* alatt található meg. Talán felesleges is megjegyeznem, hogy ezt a kézirathalmot később egyetlen közmondáskutató sem nézte át (még Tolnai Vilmos sem). Minthogy szintén ábécérendbe (igaz, a németébe) illesztették az adatokat, összevetése Pálóczi Horváth szövegeivel itt sem nehéz.

Gondolom, a most elmondottakból érthetővé vált, miért lenne szükséges végre kiadni Pálóczi Horváth gyűjtését. Nem csupán a proverbiumok szövegei tanulságosak (amit szerencsés módon össze tudunk vetni a kor nevezetes gyűjtéseinek szövegeivel), hanem a gyűjtő közlésmódja, a bevezetőben leírt nyelvészeti és „folklorisztikai” megjegyzései is figyelmet érdemelnek. Első tekintetre meglepődik az olvasó, milyen figyelmesen foglalkozik például a magyar elnevezésekkel, sőt a latin megfelelőikkel (*adagia, proverbium*). Saját kifejezéseinek használatában nem következetes, olykor nem mondja meg, miért különbözteti meg őket egymástól. Szerepel nála a *köz mondás, közmondás, példa beszéd, példabeszéd, mondás, jeles mondás*, sőt *egyenes értelmű hathatós jeles mondás* vagy *jeles nyomós mondás* és *rövid nyomós és köz mondás* stb. (A „nyomós” megnevezés alighanem a német Ausdruck szó hatására.) E megnevezések pontos értelmezését tisztázni a jövő feladata lehet. Elgondolkozhatunk azon is, egyáltalán honnan ismerhette Erasmus munkásságát? Milyen, nem magyar proverbiumgyűjteményekről tudott? Miként hozza össze a különböző nyelvű megfelelőeket? Ám az előbb elmondottakból kiderült, kortársai is éppen ezeket a témákat érintették. Az iskolai oktatásban, főként a latin tanításakor, a bölcs mondások nyilván gyakran előfordultak, és a jobb tanárok vagy jobb diákok felfigyeltek a magyar megfelelőkre is. A magyar nyelv frappáns kifejezéseinek felkutatása és bemutatása pedig a kor magyar nyelvfejlesztési törekvései közé tartoztak.

Ha csak az említett gyűjteményekre gondolunk, az itt közölt „népi” szövegek származási helyéről is tudunk valamit mondani. Az ugyan aligha több szép anekdotánál, hogy Dugonics bejárta az országot, szóba elegyedett az egyszerű emberekkel, olykor a vásárokon a szekérrúdon ülve jegyezte fel az ízes proverbiumokat – ám Dugonics csakugyan sokfelé járt és élt az országban. Gyermekkorát és élete végének évtizedét Szegeden töltötte. Tanulmányai, majd

8 Az igen bonyolult Gaál-kéziratokról: VOIGT Vilmos, *Gaal György = Kapcsolatok és konfliktusok Közép-Európa vidéki életében.: Tanulmányok Gaál Károly professzor 75. születésnapjára*, szerk. CSOMA Zsigmond, GRÁFIK Imre, Szombathely, Vas Megye Önkormányzata, 1997, 205–216.

fiatalkori papi tevékenysége során elsősorban a Nyitra, Nagyszombat, Privigyé környéki embereket ismerhette meg alaposabban. Kovács Pál „saját” közmondásai Győr (és talán Sopron) környékéről származhatnak. Gaal eredetileg Heves megyei, ám felnőtt életét Kismartonban és Bécsben, azaz nem magyar nyelvű környezetben töltötte. Az utóbbi helyre az ország bármely részéről érkezhettek valaki, akinek proverbiumait Gaal feljegyezhetette. Pálóczi Horváth Ádám debreceni, majd Veszprém, Somogy és Zala megyei proverbiumokat hallhatott. Mint-hogy évtizedekig földmérő, térképkészítő volt a Balaton mindkét partján, kizárhatjuk, hogy e munkája során ne hallott volna ízes mondásokat. A ma az említett gyűjteményekből ismert, nagyjából egykorú szövegek ilyen módon az ország különböző tájait képviselik (másokat, például Erdélyt, a Délvidéket vagy a Felvidék nagy részét nem, ami éppen a szövegek lokalizálása szempontjából előny!), és egy kicsit még a művelődésbeli-társadalmi különbségek nyomára is bukkanhatunk. Természetesen csak gondos és óvatos elemző munkával.

Nem térhetünk itt ki arra, hogy felsoroljuk, e korban mások, illetve nem magyar parömiológusok miért és milyen eredménnyel gyűjtötték és kutatták a proverbiumokat. Ezt a kérdést is külön kellene tárgyalni.

Visszatérve Pálóczi Horváthhoz, az a benyomásunk, hogy (már csak bevezetőinek terjedelme miatt is) kortársai közül ő foglalkozik a legtöbbet „elméleti” és „osztályozási” (megnevezési) kérdésekkel. Véleménye gyakran megfontolandó. Noha nem szándékunk valamely neofita dühből túlértékelni az utókor által eleddig mellőzött gyűjteményét, ám parömiológiánk jelesei közé őt is odasorolhatjuk. A kor magyar művelődéstörténetének is becses monumentuma Pálóczi Horváth közmondásgyűjteménye. Az ő esetében pedig össze tudjuk vetni ezt életművének más részeivel is. Remélem, erre sor is kerül majd.

Figyelem: RUI 8° 47!